n'atteignant pas la nervure cubitale (fig. 3). Pattes noires, les jambes et les tarses densément couverts de poils noirs, excepté à la surface extérieure où ils sont de couleur jaunâtre; sur la jambe des pattes postérieures ces poils jaunâtres sont divisés en deux rangées longitudinales; le dessous des trois derniers articles des tarses, le bout du dernier, ainsi que la base des crochets bifides, est d'un brun clair ou ferrugineux.

Abdomen: chauve entre les deux bandes jaunes, luisant malgré la ponctuation assez grossière; toutefois au premier segment cette partie est couverte de quelques poils noirs et et d'une ponctuation fine; en dehors des bandes jaunes l'abdomen est mat, à cause de la ponctuation très-serrée; les deux bandes jaunes diminuent peu à peu en largeur en arrière; et contiennent à la base des trois derniers segments une petite tache de poils blancs, qui, néanmoins peut être cachée sous le bord postérieur du segment précédent; auprès de l'anus on voit une tache semblable; au dessous de l'abdomen il y a sur les bords latéraux quelques poils jaunâtres (fig. 1).

J'ai rencontré six exemplaires de ce mâle coloré si singulièrement, dans l'intéressante collection d'insectes de la Société royale de Zoologie „Natura Artis Magistra" à Amsterdam, où ils se trouvaient indiqués comme provenant de l'île de Java. M. le Dr. G. F. Westerman, Directeur de cette Société, a bien voulu m'en céder une couple, en faveur du Muséum royal d'histoire naturelle à Leyde, dans lequel je ne croyais pas ce mâle représenté. Néanmoins en fouillant les riches magasins de se Musée, j'en trouvai un seul exemplaire (rapporté de Java par les voyageurs Kuhl et van Hasselt) sous le nom de *Xylocopa perversa* Wiedemann, espèce non mentionnée ni par M. Lepeletier de Saint Fargeau dans son *Histoire naturelle des Hyménoptères* (Suites à Buffon), ni par M. Smith dans son *Catalogue of Hymenopterous Insects in the Collection of the British Museum.* Puisqu'il m'intéressait de savoir où M. le Prof. Wiedemann l'avail décrite, je consultai le *Bibliotheca Entomologica* de M. le Dr. Hagen, qui m'apprit (tome II, p. 286, n°. 15) que M.

Wiedemann avait décrit en 1824 dans un ouvrage intitulé: *Analecta entomologica ex Museo regio Hafniae maxime congesta*, sauf 154 Diptères et 2 Coléoptères, 3 Hyménoptères dont la *Xylocopa perversa* en pourrait être un. Heureusement, car je n'ai jamais vu l'ouvrage cité, M. Wiedemann en donne un résumé dans le tome dixième (p. 421) du *Bulletin des Sciences naturelles et de Géologie*, publié sous la direction de M. de Férussac, et en effet j'y trouvai cette diagnose „Xylocopa perversa: *nigra, thorace, abdomine vittis duabus flavis, ab apice thoracis ad abdominis apicem descendentibus*, long. 6 lig. de Java," qui est bien applicable à notre insecte.

La *X. perversa* Wied. serait-elle le véritable mâle de la *X. mesoxantha* (fig. 2) décrite par M. Lepeletier de Saint-Fargeau dans le tome second (p. 199, n^0. 45) de *l'Histoire naturelle des Hyménoptères* (Suites à Buffon), et à laquelle cet entomologiste rapporte un mâle, couvert de poils très-courts, d'un vert jaunâtre, mais dont la nervure d'intersection des première et deuxiéme cellules cubitales paraît être parfaite [1], quoique l'auteur dise dans la description „ailes absolument comme dans la femelle." Je le soupçonne, non seulement à cause de la ressemblance presque parfaite des ailes (dans la *X. perversa* le reflet d'or est moins, le reflet violet plus fort que dans les neuf femelles de la *mesoxantha* que j'ai examinées, dont quatre se trouvent dans la collection de Natura Artis Magistra et cinq dans le Musée de Leyde, et qui de même proviennent de Java), mais aussi à cause de la ponctuation et la grandeur à peu près égales, tandis que, en outre, toutes les deux habitent la même île.

Si ma conjecture est juste, le nom de *Perversa* devra être adopté, datant de 1824, celui de *Mesoxantha* de 1841.

Leyde, 6 Mars 1873.

---

[1] Dans la note en bas de la page 200 on lit du moins: »Dans la Xylocopa ceinture jaune, *femelle*, dont je ne connais qu'un individu, la nervure d'intersection des première et deuxième cubitales, est *imparfaite*, ne rejoignant pas la première cellule discoïdale vers le haut.«

BESCHRIJVING VAN EEN NIEUW HYMENOPTEREN-GENUS UIT DE ONDER-FAMILIE DER ANDRENIDAE ACUTILINGUES,

DOOR

C. RITSEMA, Cz.

(Plaat 10, fig. 4—10.)

Steganomus [1], nov. gen.

Kop van voren gezien cirkelrond, ongeveer zoo breed als de thorax; de ocellen in eene naar voren gebogen lijn geplaatst; de zamengestelde oogen groot, van boven smaller dan beneden, de binnenrand van boven eenigszins ingebogen; de sprieten een weinig boven het midden van het aangezicht ingeplant en even voorbij den achterrand der tegulae reikende; de schaft driemaal zoo lang als de tweede geleding van de vlag; de eerste geleding van de vlag kegelvormig en kort, de tweede tot elfde cylindrisch, ieder op zich zelve eenigszins gebogen en daardoor duidelijk tegen elkander afgezet, onderling ongeveer van gelijke lengte, doch langzamerhand iets dunner wordende; de tweede helft van de iets kortere twaalfde geleding vormt met de dertiende een breed wigvormig platgedrukt en aan het einde scheef afgesneden knopje, dat op de boven- en onderzijde van een' overlangschen breeden indruk voorzien is (fig. 5 en 6); de bovenlip is breed, aan den onderrand flaauw afgerond; de

---

[1] Van Στεγανος *bedekt*, en ὦμος, *schouder*.

[2] Men moet wel in het oog houden dat de kenmerken slechts aan *mannelijke* individuen ontleend zijn.

bovenkaken zijn krom, niet getand doch puntig toeloopende; de binnenrand is regt, de buitenrand gebogen; van de onderkaken is de grondlob bijna driemaal zoo lang als de eindlob, de laatste vliezig, en aan het einde afgerond en van stevige haren voorzien; de onderkaaksvoelers bestaan uit zes leedjes: het tweede en zesde is iets langer dan ieder der overigen, die van ongeveer gelijke lengte zijn; de vijf eersten worden naar het einde dikker en zijn daar scheef afgeknot, het zesde is zeer dun en verlengd ovaal van vorm; de tong is een weinig korter dan de kin, en loopt puntig toe; de neventongen (paraglossae) zijn korter dan de onderlipsvoelers, die uit vier geledingen bestaan, waarvan de eerste zoo lang is als de drie overigen te zamen, terwijl deze onderling ongeveer even lang zijn; de eerste geleding is over hare geheele lengte even dik, de tweede en derde worden naar het einde dikker, alle drie zijn zij aan het einde scheef afgeknot; de vierde geleding is dun, en verlengd ovaal van vorm. Thorax even lang als breed, aan de onderzijde tusschen de heupen van het eerste en tweede pootenpaar van een' breed hartvormigen indruk voorzien; de voorrand van den prothorax is scherp; de voorvleugels met eene radiaalcel en twee cubitaalcellen; de radiaalcel ongeveer viermaal zoo lang als hoog, en met het stompe uiteinde ver van den vleugeltop verwijderd; van de cubitaalcellen is de eerste ongeveer een derde kleiner dan de tweede, terwijl deze, tegen de radiaalcel vernaauwd, beide terugloopende aderen in zich opneemt, de eerste op één — de tweede op drievierde van hare lengte (fig. 7); de tegulae zijn bijzonder groot, van achteren breeder dan van voren, en bedekken den wortel der achtervleugels zoowel als dien der voorvleugels; van de achterpooten worden de dijen voor het midden plotseling dikker; zij zijn aan de onderzijde afgeplat en aan de bazis van een stomp tandje voorzien (fig. 8); de scheenen van hetzelfde paar zijn krom, aan de binnenzijde onregelmatig uitgehold en aan het einde schubvormig over de beide scheensporen verlengd (fig. 9); de klaauwtjes van alle tarsen zijn gegaffeld. Het achterlijf is verlengd ovaal van vorm.

STEGANOMUS JAVANUS, nov. spec.
(Fig. 4.)

♂. Lang 11 mm., breed met uitgespreide vleugels 19 mm. — Zwart; kop fijn en digt bestippeld; het aangezicht en de achterrand der zamengestelde oogen met een goudglanzig vilt, de schedel met bruingele haartjes bedekt; van de sprieten is de schaft donkerbruin, vooral aan de zijden van lange goudglanzige haren voorzien, en met uitzondering van de gladde bazis der voorzijde met puntjes digt bedekt; de vlag, met uitzondering van het zwarte knopje, helder bruin, aan de onderzijde een weinig lichter; bovenlip, bovenkaken, grondlob der onderkaken en kin donker-, de overige monddeelen lichtbruin gekleurd. Prothorax even als het post-scutellum, dat evenwel ook lange gele haren draagt, digt met zeer korte gele haartjes bedekt [1]; eene gelijksoortige doch vuilbruine beharing bedekt den mesothorax en het scutellum; metathorax onbehaard, met grove puntjes digt bezet, langs het post-scutellum en over het midden van eene fijn dwarsgestreepte lijst voorzien; de zijden van den thorax met fijne puntjes en lange vuilwitte eenigszins glanzige haren bedekt, aan de onderzijde is de breed hartvormige indruk tusschen de heupen van het eerste en tweede pootenpaar bijna glad en onbehaard, de tegulae zijn over het midden bruin, langs de randen meer geel gekleurd, en digt met uiterst fijne puntjes bedekt; vleugels helder, op enkele plaatsen geelachtig bewolkt, langs den zoom berookt, het donkerst aan den top; het stigma en de vleugeladeren, met uitzondering van de donkere costa en subcosta, helder bruin; van de pooten zijn de heupen, trochanters en dijen donkerbruin, de laatsten met enkele lichtbruine vlekken, de scheenen en tarsen bruinachtig geel, het gaffelvormige gedeelte der tarsklaauwtjes en het tusschen de klaauwtjes liggende kussentje donkerbruin; de heupen,

---

[1] De fraai gele kleur van de beharing van prothorax en post-scutellum, als ook de goudglans der haren van het aangezicht enz., schijnt ligt verloren te gaan, daar zij slechts bij één van mijne drie exemplaren, en wel bij het best geconserveerde, voorkomt; bij de beide anderen is de beharing van prothorax en post-scutellum bruin, terwijl de goudglans voor eene vuilgele kleur heeft plaats gemaakt.